

**MEDIJSKI KODEKS: SMJERNICE ZA SENZIBILIZIRANO
IZVJEŠTAVANJE O NASILJU PREMA ŽENAMA I FEMICIDU**

**THE MEDIA CODE: GUIDELINES FOR SENSITIZED REPORTING
ON THE VIOLENCE AGAINST WOMEN AND ON FEMICIDE**

Prikaz knjige

- [urednica Nevenka Sudar; suradnici Srđan Kerčević, Monika Valečić, Ema Tarabochia].
- Zagreb: Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske, 2019., 97 str. ; 21 cm (ISBN 9789535912156)

Priručnik *Medijski kodeks: smjernice za senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu* nastao je u sklopu EU projekta "Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja nad ženama." Nositeljica projekta je Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, partner Ženska soba – Centar za seksualna prava, dok su pridruženi partneri Policijska akademija, Pravosudna akademija te Hrvatsko novinarsko društvo (HND). Priručnik je podijeljen u četiri dijela: 1) Smjernice medijskog kodeksa za senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu, 2) Medijski kodeks – vodič za senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu, 3) Medijski kodeks – zakonodavni okvir, nacionalni dokumenti i 4) Medijski kodeks – zakonodavni okvir, međunarodni dokumenti.

U uvodnom dijelu podsjeća se na ulogu medija u životu čovjeka, ali i na profesionalne novinarske standarde koji bi se trebali poštivati u slučajevima medijskog izvještavanja o nasilju. Djelo donosi analizu sadržaja medijskog izvještavanja provedenu od 2012. do 2016. godine na uzorku većem od 4500 članaka, pri čemu su utvrđeni brojni propusti (usp. 2019, 1). Naknadno provedene tri fokus grupe s novinarima rezultirale su prijedlozima 20 smjernica medijskog izvještavanja o nasilju nad ženama (usp. 2019, 2 – 5). U tekstu se podsjeća kako je važno osvijestiti medije za odgovorno ponašanje o rodno utemeljenom nasilju, a posebice onom nad ženama, vodeći pritom računa o žrtvi, ali i članovima njene obitelji.

Drugi dio priručnika *Medijski kodeks – vodič za senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu* donosi uvodnu riječ

pravobraniteljice za ravnopravnost spolova u Republici Hrvatskoj, Višnje Ljubičić, koja podsjeća na karakteristike nasilja, kao i na činjenicu da je riječ o društvenom problemu koji se ne smije potiskivati. Stoga je cilj ovoga priručnika ohrabriti građane u nastojanjima da pomognu žrtvama i članovima njihovih obitelji, ali i da se priručnikom osnaži djelovanje novinara i urednika prilikom portretiranja žena i muškaraca. Također, važno je razlikovati što je u interesu javnosti, a što je javni interes, a to nikako nije isto, naglašava Ljubičić (usp. 2019, 2). Medijski kodeks nastao je u sklopu europskoga projekta koji je bio aktivan od 1. 7. 2017. do 30. 9. 2019., a tematski je bio koncipiran u dva dijela: 1) analiza postojećeg sustava prevencije i analiza sudskih praksi u Republici Hrvatskoj te 2) analiza medijskog djelovanja u slučajevima izvještavanja o nasilju prema ženama i femicidu (usp. 2019, 5). Donosi se i prikaz analize izvještavanja o nasilju prema ženama na pet internetskih portala te analiza medijskog izvještavanja o slučajevima femicida u trima dnevnim novinama (usp. 2019, 8). U prvom je slučaju analizirano 3499 članaka koji su pokazali korištenje neprimjerenih izvora, oslanjanje na nagađanja, upotrebu senzacionalističkih naslova, umanjivanje značaja zločina ili pak sugeriranje ženine krivnje. Druga je analiza dnevnih novina (Jutarnji list, Večernji list, Slobodna Dalmacija) provedena u četverogodišnjem razdoblju (2012. – 2016.) u kojem je ubijeno 90 žena i na uzorku od 753 članka također pokazala odmak od analitičnog i nepristranog izvještavanja, te usmjerenost na tabloidizaciju i senzacionalizam – svaka peta objava nije imala izvor informacija, a u središtu objave bio je počinitelj (usp. 2019, 11). U nastavku se tematizira i nasilje na društvenim mrežama koje postaju novi kanal za poticanje novih oblika nasilja, ali i prostor za ponižavanje žrtava zločina kroz ismijavanje i govor mržnje, čemu svakako doprinosi nedefiniran regulatorni okvir. Nadalje, daju se savjeti kako bi novinari trebali pristupiti i razgovarati sa ženama žrtvama nasilja, te što objaviti, a posebna pozornost posvećena je i djeci koja su često kolateralne žrtve medijskog izvještavanja o nasilju nad ženama. Provedene fokus grupe potvrdile su kako je djelovanje glasnogovornika sudova uglavnom usmjereno ka ispunjavanju strogo informativne funkcije u izvještavanju javnosti o događaju, te da uglavnom nemaju interne smjernice kako izvještavati o nasilju nad ženama (usp. 2019, 22). S druge strane, policija je potvrdila kako ostala zainteresirana javnost (poznanci, susjedi žrtve) često iznosi subjektivne stavove koji se u medijima

prezentiraju kao neosporive činjenice, što može ugroziti i tijekom sudskog postupka (usp. 2019, 24).

Treći dio *Medijski kodeks – zakonodavni okvir, nacionalni dokumenti* donosi isječke iz postojećeg hrvatskog zakonodavnog okvira kojim se nastoji osigurati rodna ravnopravnost, pri čemu se donose najvažniji naglasci Zakona o ravnopravnosti spolova, Zakona o medijima, Zakona o elektroničkim medijima, Kodeksa časti Hrvatskog novinarskog društva iz 2009. godine, Ugovora između Hrvatske radiotelevizije (HRT) i Vlade za razdoblje od 2018. do 2022., Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji (HRT). Također, čitatelje se podsjeća na povijest donošenja Zakona o ravnopravnosti spolova, kao i na zakonodavni okvir o rodno utemeljenom nasilju i izvještavanju o istome.

Konačno, posljednji četvrti dio *Medijski kodeks – zakonodavni okvir, međunarodni dokumenti* podsjeća na dokumente kojih je i Hrvatska potpisnica, a riječ je o međunarodnim dokumentima pod okriljem UN-a (Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, 1979., Pekinška deklaracija i platforma za djelovanje, 1995., UN-ovi dokumenti vezani za nasilje u obitelji). Spominje se uloga tijela kao što su Femicide Watch, te specijalnog izvjestitelja UN-a za nasilje nad ženama, kao i međunarodni dokumenti Europske unije i Vijeća Europe. Na kraju se donose i smjernice drugih zemalja za odgovorno izvještavanje o rodno utemeljenom nasilju.

Priručnik *Medijski kodeks: smjernice za senzibilizirano izvještavanje o nasilju prema ženama i femicidu* dolazi u trenutku kada je ovaj društveni problem sve rašireniji, što potvrđuje i empirijski dio koji je obuhvatio analizu sadržaja medijskih izvještaja portala i dnevnih novina o temama koje često pune novinske stupce, ali i koje su najčitnije na digitalnim platformama. Smjernice o izvještavanju i praćenju takvih slučajeva iznimno su korisne budući da mogu doprinijeti smanjenju viktimizacije žrtava i članova njihovih obitelji, posebice djece. Iako je Kodeks primarno namijenjen medijskim djelatnicima, nesumnjivo je da će biti koristan akademskoj zajednici, nastavnicima medijskih kolegija i studentima, budući da je riječ o interaktivnom materijalu koji donosi na desetke poveznica na ostale sadržaje u digitalnoj verziji, što ovu publikaciju čini iznimno inovativnom, kreativnom i jednostavnom za upotrebu.

Tanja Grmuša